

משנה לחן שלמה

בס"ד

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מרן גאון ישראל

הינוקא

גליון עשיר תוכן לשולחן השבת

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת הקת תשב"ו 283

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן ערכונים על הנעשה בבית מדרשו, ב"קו הינוקא" 03.550.2228

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבינו שליט"א

פזיזים על הפרשה

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי (י"ט, יז)

האם צריך ליתן האפר על המים או להיפך

כתב הרמב"ן (י"ט, יז) שדקדקו ודרשו חכמים מה שכתוב בזה 'מים חיים אל כלי', שצריך שתהא חיותן של המים בכלי, שישאב האדם בכלי בו מתקדשים מי החטאת (-הם המים החיים המעורבים באפר הפרה, שכאשר מתקדשים עבור זה חלים עליהם כל דיני מי החטאת) את המים ממקור חיותן, הוא המעיין, ולא יאז חוצץ האפר בין הכלי למים, ואם כן מה שכתוב 'ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים', משמעו שאחר ששאב בכלי המים ממקור חיותן, יתן עליו האפר ויערב אותו במים שבכלי עד שיהיו המים צפין עליו. ויש לרמוז זאת בתיבות 'ונתן עליו מים' העולים כמנין 'ומים צפין על האפר'. והביא הרמב"ן (שם) מה ששנו במסכת סוטה (בדף טז ע"ב) ובמסכת תמורה (בדף י"ב ע"ב) בדעת חכמים שהנותן האפר תחילה ולאחר מכן המים, פסול. וכן הוא סתם משנה במסכת תמורה (א, ה) ש'אין מי חטאת נעשין מי חטאת אלא עם מתן אפר'. אמנם שם במסכת סוטה ותמורה אמרו שנחלק על כך רשב"י, ולדעתו זהו רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם נתן האפר תחילה, כשר. וכן הוא לשון התוספתא פרה (ו, א) 'נתן את האפר ואחר כך נתן את המים פסול, ורבי שמעון מכשיר'. ובספרי (פ' חוקת, קכח) מובא ש'אם הקדים עפר למים יצא', והוא דעת רשב"י, וכמו שאמרו במסכת סנהדרין (בדף פו ע"א) שסתם ספרי רבי שמעון הוא, וכמו שצינון כן הראב"ד ורבי דוד פארדו בספרי דבי רב (בספרי שם). אמנם נקט הרמב"ן כדעת חכמים שהלכה כמותם, ובפרט שסתם משנה כמותם, וכן פסק הרמב"ם (פרה ט, א).

האם מהתורה חייב לשאוב המים בכלי ממקור חיותן

וכתבו הקרן אורה (סוטה טז ע"ב) והשפת אמת (סוטה טז ע"ב) והכור זהב על הרמב"ן (י"ט, יז) שמקור דרשת חכמים 'שתהא חיותן בכלי' שהביא הרמב"ן הוא במסכת פסחים (דף לד ע"ב), לפי ביאור תוספות (שם, ד"ה 'ונתן') והר"ש משאנץ על משנה פרה (ט, א) שביארו שם הסוגיא באופן שכן הוא מדאורייתא, שצריך לשאוב בכלי זה את המים ממקור חיותן. אמנם לפירוש רש"י (שם בפסחים, ד"ה 'שתהא') מתבאר שהוא רק מעלה מדרבנן, וכן עולה מהסוגיא במסכת סוטה (בדף טז ע"ב) ותמורה (שם, ג' לירסא שלפנינו) לפירוש רש"י שם, שמפני שדרשו חכמים 'מים חיים אל כלי' שיתן המים בכלי תחילה קודם לאפר בכדי שיהיו המים לצד הכלי ללא אפר, לכך אין לדרוש בזה גם 'שתהא חיותן בכלי', שישאבם ממקור חיותם בכלי, ולפי זה אין דרשה זו מדאורייתא. ורבי שלמה חכים במלאכת שלמה על הרמב"ם (פרה ט, א) דייק מלשון הרמב"ם (פרה י, א) 'ממלא אדם בכלי ומערה מכלי לכלי ומקדש בכלי אחר', שאין לחוש כלל לשאוב המים ממקור חיותן בכלי שבו מקדשים אותם. וכתב הכסף משנה (שם) שדעת הרמב"ם בזה הוא כדעת רבנו שמשון במשנה פרה (ט, א), שכתב שכן מוכח בכמה מקומות, וכגון במשנה פרה (ו, א), שאפילו לכתחילה מותר למלאות בכלי אחד ולערוט לקדשם בכלי אחר.

אמנם לדעת הרמב"ן למדו חכמים מהכתוב 'מים אל כלי' שצריך 'שתהא חיותן בכלי' שמקדש בו את מי החטאת כאמור, וסמך זאת המלאכת שלמה (על הרמב"ם) במה שהשוו במסורה שהביא החיד"א בפני דוד (פ' חוקת, יג) את הכתוב 'ונתן עליו מים חיים' למה שכתוב (בידמה מת, יא) 'ולא הורק מכלי אל כלי', ללמדנו משמעות מה שדרשו חכמים בכתוב 'מים חיים אל כלי' שצריך 'שתהא חיותן בכלי', שמשמעו הוא שלא יהיה אדם מערה ומריק המים מכלי אל כלי, אלא ישאוב אותם ממקור חיותן בכלי שבו הם מתקדשים. וביאר הכור זהב שלמד הרמב"ן כן מגירסת הילקוט שמעוני (פ' חוקת רמז תשסג) בסוגיא שבמסכת תמורה (דף י"ב ע"ב) בדעת רשב"י, 'דכתיב ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים, וכתיב מים חיים אל כלי, שתהא חיותן בכלי, הא כיצד, רצה עפר למטה רצה עפר למעלה, וכמו שהגיה כן הר"ב ראנשבורג בסוגיא שבמסכת תמורה (שם), וכן צריך לומר שגרס הרמב"ן גם בסוגיא שבמסכת סוטה (שם), ולפי זה משמעות הסוגיא שמהכתוב 'מים חיים אל כלי' אנו למדים שלא ליתן האפר תחילה מתוך שהצריך הכתוב שתהא חיותן של המים בכלי, שבעבור כך מוכרח שיהיו המים ללא תערובות אפר, שאם יתן האפר תחילה בטל חיותן.

האם יש רעה שאפשר לתת האפר תחילה

ורש"י במסכת יומא (בדף מג ע"א, ד"ה 'לקדש') כתב שמשמעות קידוש מי החטאת הוא לתת מים על האפר בכלי, ומשמע שכן הוא לכתחילה, וכן הוא לכאורה משמעות לשון הזוהר פקודי (דף רלו ע"ב) שדרש שם רבי אלעזר כל סוד טהרת מי החטאת ונקט בלשונו 'כיון דאתייהיב על ההוא אפר מים', ולכאורה משמעות לשונו שלכתחילה יש ליתן המים על האפר, אלא שכתבו במלאכת שלמה (שם על הרמב"ם פרה ט, א), ורבי רפאל אשכנזי בספר מראה הנוגה (על הרמב"ם פרה ט, ט), ורבי שבתי רפאפורט בשו"ת שפתי כהנים (סי' ח ס"ק ד) שיש לבאר כוונת רש"י על מה שצריך לערב האפר אחר שנותנו על המים עד שיהיו המים צפין עליו, כמו שאמרו שם במסכת סוטה ותמורה, שלדעת רש"י נחשב הדבר לנתינה גמורה וקידוש מי החטאת, שכל שלא ערב המים שיצופו על האפר, אין נתינת האפר נחשבת לנתינה ולא נתקדשו מי החטאת. וכן יש לבאר כן גם בלשון הזוהר.

מתי מתקדשים מי החטאת עם האפר

נמצא אם כן לדעת רש"י שקידוש מי החטאת נעשה רק כאשר מהפך המים שיצופו על האפר, ולפני כן אין המים מתקדשים, וכן דייקו בספר מראה הנוגה (שם) ובספר תפארת ישראל (על משניות תמורה א, ג, בועז ס"ק ו) מלשון רש"י במסכת 'בבמות (דף עב ע"ב ד"ה 'שקידש') וערכין (דף ג ע"א ד"ה 'לקדש') שקידוש מי החטאת הוא כאשר מערב האדם המים חיים באפר חטאת. אמנם מלשון הרמב"ם (פרה ט, א-ב) שכתב 'כיצד מקדשין את המים באפר הפרה, ונותן את המים שנתמלאו לשם מי חטאת בכלי, ונותן אפר על פני המים וכו'. המקדש צריך שיתכוין ויתן האפר ביזו על המים וכו', אבל אם נפל האפר מן הכלי שיש בו האפר לתוך המים וכו' הרי זה פסול', מלשוננו הזה משמע שבעצם נתינת האפר מקדשת את מי החטאת, אפילו לפני שערב האפר.

רבונו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני שבת
21:20	20:22	19:11	ירושלים:
21:17	20:21	19:30	בני ברק:
21:21	20:25	19:34	חיפה:
21:17	20:21	19:30	באר שבע:

זמני שבת

מוקד טלפוני 03-3765444

זמין בימים א'-ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

י"ד הוועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

לפניות והקדשות

זארה יעמוד על הברכה

לעילוי נשמת

גאולה בת דינה, דוד בן הנדה,

ראו דוד דרוור בן רוגינת,

רוזט שושנה בת אסתר,

נחמן חוטה בן נעומי.

לרפואת: דוד בן שרה.

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

"והיה אור הלבנה כאור החמה" (ישעיה ל, כו)

חלק ב'

משיעורים יום ה' ה' תמוז תשע"א, ויום א' י' סיוון תש"ע

א

עד בוא הגאולה השלמה, שיתוקנו העינים לראות 'עין בעין' את גילוי השגחת ה' יתברך ומלכותו בכל פרט בבריאה, עד אז דרך גילוי האלהות בכל הבריאה היא מצד מדרגת ששת ימי החול, שאין לאדם דרך במדרגת הראייה הבראית מתוך מדרגת השמיעה. כי מחטא אדם הראשון נחשב האדם לסומא, ובכל מראה עינים שבבריאה עומד הוא בנסיון אם יראהו כפי השקפת שכל ודעת העולם, או שמא יזכה לתת עיניו והתבוננותו כפי מדרגת השמיעה המסורה ביד החכמים מדור לדור, שבזה תהיה ראייתו בבריאה כענין הכתוב (בישעיה מ, כו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", 'שאלה' עולה כמנין ו' פעמים ו', שהוא תיקון כלליות ששת ימי החול מתוך מדרגת השמיעה, לכוללם בששת השורשים שלהם הכלולים ביום השבת, וכמו שכתבו בספר בת עין (פ' יתרו, ד"ה 'זהו וישמע') וליקוטי אליהו (מערכת ש אות ז) שבשבת כלולים ששה פעמים יראה, שהם שורשים למדרגת היראה שבכל יום מששה ימי המעשה, ובימות החול סגורה וחתומה מדרגת היראה, ואי אפשר לזכות לה בכל יום מימות החול אלא מתוך שזוכה להשיג שורשה שכנגד הכלול ביום השבת. וזהו 'וראו מי ברא אלה', ש'מי' מרמז לעולם הבינה כמו שאמר רבי אלעזר בהקדמת הזוהר (דף א ע"ב), וכנגד הלב ומדרגת השמיעה, היינו שבכל מדרגת ששת ימי החול צריכים אנו לראות ולהתבונן ש'מי ברא אלה', שנבוא לקשר ולייחד את מדרגת הראייה והבנת והשקפת השכל, כפי הקבלה והשמיעה המסורה לנו מידי החכמים, שהיא מדרגת שמיעת הלב שכנגד הבינה, ובזה מעלים אנו את מדרגת היראה שבששת ימי החול להכלל בשורשה שביום השבת, שהוא תיקון מדרגת ששת ימי החול.

ובכל מרוצת ששת ימי החול, כל מה שמוכרח האדם לעסוק בעניני העולם הזה ולעזוב התורה והתפילה לפי שעה, הוא בכדי לייחד מדרגת הראייה במדרגת השמיעה, וכל התבוננות והסתכלות בעניני העולם בדעת קלוקלת, שאין רואה האדם הדברים בהשקפת שכלו כפי דעת התורה ודברי החכמים, הרי הוא קלקול ופגם במדרגת העינים, המביאו סוף דבר לעבור חלילה על מצוות לא תעשה ועבירות חמורות, כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר קדושים (בדף פב ע"ב), שמתוך שאינו רואה העולם כפי דרך השקפת התורה המסורה ביד החכמים מדור לדור, מתחבר הוא בזה לדעת אומות העולם שלא חפצו לקבל התורה בדרך "עשה ונשמע" (שמות כד, ז), היינו שלא רצו לבטל את מדרגת הראייה שתהיה אך ורק כפי הקבלה והשמיעה מידי החכמים מוסרי התורה לאמיתתה מדור לדור, אלא רצו לפרש הכל רק כפי ראות עיניהם והבנת שכלם, והוא שורש פורה ראש ולענה לעבור על התורה כולה.

ב

והוא סיבת ושורש טעות ישראל בחטא העגל, שמאחר שמהות כל אותו דור שיצאו ממצרים היתה לתקן מדרגות השמיעה והראייה, שלכך הם שאמרו 'נעשה ונשמע' וזכו לקבל מתוך כך התורה, מפני כך היה זה גם לעיקר הנסיון והקושי שלהם כפי מעלתם ומדרגתם, וכל התכלית והמטרה שלשמה קבלו התורה היתה בכדי שילכו בדרך זו מחיל אל חיל ויראו בעיניהם הבריאה והמצואות כולה כפי מה ששמעו וקבלו ממשה רבנו דוקא. ובזה נתנסו ביותר תיכף לאחר קבלת התורה בשעה שעלה משה למרום, שהיו אז ישראל בדומה להכרח האדם לעסוק בעניני העולם הזה במרוצת ששת ימות החול, שפורש הוא אז מלימודו מתוך הכרח לקיום התורה, ובעיקר נתנסו בזה בשש השעות שנדמה היה להם אז שנתמהמה משה, כנאמר (שמות לב, א) "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר", ודרש זאת רבי יהושע בן לוי במסכת שבת (בדף פט ע"א) אל תקרי 'בושש' אלא 'באו שש', שאמר להם משה בתחילה בעלותו להר שהוא יבוא לסוף ארבעים יום בתוך שש שעות, והיתה כוונתו לחשב הימים כאשר כל יום לילו עימו, ויום עלייתו אינו בחשבון מאחר שאין לילו עימו, וישראל טעו וחשבו שנמנים הימים מעת לעת מזמן עלייתו, וביום האחרון בא השטן ועירבב העולם והראה להם דמות ענן וערפל וערבוביאי, לומר להם שודאי מת משה, שהרי כבר באו שש ועדיין הוא לא בא, ובזה נקהלו ישראל על אהרן ואמרו לו "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו" (המשך הכתוב שם).

ועיקר ושורש טעותם נעוצה במה שאמרו 'קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו', שרצו שתהיה הבנת התורה כפי הנדמה לפנייהם בראיתם והבנת שכלם בלבד, ולא חפצו לדבוק בתורה באופן שתהיה תחילתה רק בדרך הקבלה והשמיעה שבלב שמצד מדרגת התפילין של

יד, ולעצום ולסגור עיניהם מחיזו דהאי עלמא (-מראית והשקפת זה העולם), אלא רצו שתאיר להם התורה תחילה בדרך התפילין שבראש המאירים לפני האדם כמו השמש. וזאת היתה שורש טעותם שהביאה אותם לחטא העגל, שדחקו השמה מלהמתין למשה ולא היו דבקים אז באותם שעות בדרך הנעשה ונשמע' שבקבלת התורה, ואם לא היו דוחקים השעה והיו דבקים במשה באריכות אף, היו זוכים לבוא לקיים אז 'שאו מרום עיניכם' ולהתבונן ולראות 'מי ברא אלה', שהוא תיקון ששת ימי החול, לכוללם במדרגת והשגת השבת שמצד מידת המלכות שהיא מדרגה השביעית, וכנגד ארץ ישראל ששומרים בה השמיטה בשנה השביעית, וכנגד חודש תשרי שהוא חודש השביעי, שהוא דרך גילוי מלכות ה' ב"ה בשלמות סוד התפילין שמצד יחוד המחשבה בדרך תיקון המעשה, ומתוך שקלקלו ולא קיימו אז 'שאו מרום עיניכם' וראו מי ברא אלה', נפלו כנגד זה לטעות בעגל ולומר עליו "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב, ז).

ועל שקלקלו באותם שש השעות ודחקו השעה מלהמתין למשה, אמר רבי יהודה בר אלעאי בשמות רבה (מב, ז) שתמה עליהם הקב"ה בחטא העגל "ואתמול עמי לאויב יקומם" (מיכה ב, ח), שאתמול כרתתם איתי ברית על קבלת התורה ואמרתם 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע' והיום הפרתם הברית ואתם אומרים 'אלה אלהיך ישראל'. כי כל כריתת אותה הברית היתה על קבלת התורה בדרך השמיעה, שדוקא בדרך זו יורדת התורה מהאזנים שהם במקום גבוה אל הלב שהוא במקום הנמוך מהם, שזוהי מהות קבלת התורה מפי 'משה' שקרא לו הקב"ה כן על שם שְׁמִיטָתָהּ אותו בתיה מהמים, כמו שכתוב (בשמות ב, ז) ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו", וזאת על אף שהיו לו עשרה שמות אחרים אותם נתנו לו אביו וקרוביו, כמובא בויקרא רבה (א, א), והוא מפני שכל מהות משה היא התורה, שלכך קראה הכתוב על שמו "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב), כמו שאמר רבי יהושע בן לוי שם במסכת שבת (בדף פט ע"א), והתורה הרי שנדמלה למים, כמו שכתוב בה (בישעיה נה, א) "הוי כל צמח לכו למים", ללמד שגדמלת היא למים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך כמו שאמר חנינא בר אידי במסכת תענית (בדף ז ע"א), וזוהי כל דרך קבלת 'תורת משה' מדור לדור מתוך הדבקות והאמונה בחכמים האמיתיים מוסרי התורה לאמתתה, שצריך האדם לשמוע דבריהם באזניו ולהורידם אל חדרי ליבו. ובזה קלקלו ישראל באותם שש שעות שלא המתינו למשה, שמאחר שלא ירדה בקרבם התורה מההר, שהוא כנגד האוזן והמקום הגבוה, אל הלב, שהוא כנגד זה במקום נמוך, באו לבקש את העגל.

ג

וכל השורש לזה הוא מפני שבטעות דק מן הדק, כפי עוצם קדושת ומעלת אותו הדור, היו מפרשים את מראה עיניהם בדרך הבנת השכל ולא מצד מדרגת שמיעת הלב, וכענין שנאמר בהם אחר מתן התורה "ויחזו את הא' להים ויאכלו וישתו" (שמות כד, יא), שהיה זה לקלקול ופגם במדרגת העינים, וכמו שדרש זאת רבי הושעיה במדבר רבה (ב, כה) שזנו עיניהם כלפי שכינה כאדם שמביט בחברו מתוך מאכל ומשתה. ועיקר רפואתם בזה היתה כפי דבקותם במשה, שכל אשר היה דבוק יותר במשה, קרוב היה יותר למדרגת שמיעת הלב ולא טעה בעגל. כי התורה היא שכל וחכמה אלהית, וכל תכלית ומטרת הוראות התורה ודברי החכמים מוסרי התורה לאמיתתה מדור לדור הם להביא הנבראים כולם לשלמות השגת מדרגת יראת ה' בגילוי מלכותו וכבודו יתברך שמו בבית המקדש, וללמדם הדרך לבוא לכך שיטול כל אחד חלק בתכלית ומטרה נעלית זו, ומדרגה גדולה זו איננה יכולה להכנס בשכל ומוח מגושם השרוי בתאוות וחפץ בגאווה וכבוד, שהוא ההולך אחר ראית עיניו כפי השקפת שכלו ודעתו שהשיג בעבודת ה', ואחר הדרך שהבין הוא את ספרי היראה ודברי חז"ל בתלמוד וזוהר הקדוש, שבזה אינו יכול לתפוס ולהשיג בדעתו את הצורך בגילוי המלכות של מי שאמר והיה העולם, ואת עוצם מהות הדבר שיש לו לטרוח ולחפץ בבנין בית הבחירה, ואינו מבין משמעות הדבר שכל מהות הנברא היא לעשות נחת רוח לבוראו, ולהשיג ולתפוס בשכלו מעוצם מעלתו ומעלת נשמות ישראל, ואת רוממות קדושת התורה.

ולזה כאשר טעו ישראל בעגל אמרו לאהרן 'קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי זה משה האיש... לא ידענו מה היה לו', שגילו ואמרו שאין השגת דעתם דבקה בכל אשר הוריש והנחיל להם משה, שבזה לא באו מתוך קבלת התורה לקיים הכתוב (בדברים ז, ט) "ויידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", שהוא להוריד את השגת התורה מהבנת הדעת ולהשיבה אל מדרגת שמיעת הלב, ובזה לא יכולים היו להבין ולתפוס בדעתם את הצורך בלימוד ועשייה מתוך מטרה ותכלית לבוא לשבח לה' ב"ה ולהמליך אותו בעולמו, ועל זה אמרו 'כי זה משה האיש... לא ידענו מה היה לו', שחשבו שכל דברי משה על דרך גילוי מלכות ה' ב"ה

בעולם הוא מפני שעלה ונתעלה משה למדרגה שאינה שייכת לכלל ישראל, והרֶאָיָה ש'בושש משה לרדת מן ההר', שעלה למרום ונכלל עם גופו בקדושה עליונה, וכחונן שעלה ונתעלה למדרגת מלאך כמו שאמר רבי יוסי בזהור בראשית (בדף נו ע"ב), ולכן בקשו מאהרן שיתן להם מנהיג שיהיה בו אֵלֵהוּת, כמשה שהיה "איש האֵלֵהִים" (דברים לז, א), וידאג לכל צרכיהם בעולם הזה ובעולם הבא, ויהיה זה העיקר, ולא שיהיה עיקר הכל להביא לגילוי כבוד ה' ומלכותו כדרכו של משה. והוא טעות דק מן הדק במדרגתם הגבוהה, שהיתה כוונתם לשם שמים כפי שנדמה כהגד משה למדם משה, וכאשר נוכחו בטעותם מיד חזרו בהם ודעתם ניגה על שלמדם משה, ולכן לא מיחו בו כשטחן העגל לנגדם, כי הבינו שטעו בזה, כמו שכתב הרמב"ן (בשמות לב, א).

ולכן ציונו הקב"ה על השמיעה, כמו שאמר בתכלית ומטרת מתן התורה "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים" (שמות יט, ה), שמתוך מדרגת שמיעת הלב יהיו דברים העומדים ברומו של עולם יכולים להתקבל בלב האדם, ומתוך כך יבוא להביט בעיניו על העולם כדרך השקפת התורה המסורה ביד החכמים מוסרי התורה לאמתתה מדור לדור, ולהבין ולתפוס בדעתו עוצם החשיבות לעשות נחת רוח לבורא ב"ה ולגלות מלכותו בעולם בבנין בית המקדש. וזהו שכתוב בתהלים (מח, ט) "כאשר שמענו כן ראינו, בעיר ה'", שכאשר כל מדרגת הרֶאָיָה של האדם היא כפי מה שמקבל ושומע מהחכמים מוסרי התורה לאמתתה מדור לדור, יהיה יכול שתהיה לו דעת ומחשבה על בנין ירושלים עיר ה'.

ד

וכאשר לומד אדם התורה בדרך שמיעת הלב מתקן בזה מה ששייך לו בחטא העגל וחסא אדם הראשון, וכך הולכת ונטהרת מדרגת רֶאָיָתו יותר ויותר, ולעתיד שיתקונו חטאים אלו בשלמות יהיו יכולים הנבראים לראות בגילוי האֵלֵהוּת שבבריאה כולה, מה שאין אפשרי לראות כעת בגלות, וכמו שניבא ישעיהו (סד, א) על ימים אלו "עין לא ראתה אֵלֵהִים זולתך יעשה למחכה לו". וזאת היתה מדרגת שמשון שנקרא על שם ה'שמש' שהוא שמו של הקב"ה, כמו שאמר רבי יוחנן במסכת סוטה (בדף י"א, א), וכנגד האות ש' החקוקה ברבוע התפילין שבראש. כי שמשון היה לגלול נפש אדם הראשון ועסק לתקן את חטאו כמובא בדברי רבנו האר"י בליקוטי תורה וספר הליקוטים (שופטים יד, ד), ועליו ניבא יעקב טרם הסתלקותו "הי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי אורח" (בראשית מט, יז), כמו שאמר רבי חמא ברבי חנינא שם במסכת סוטה (בדף ט ע"ב), שהמשיל את שמשון לנחש מפני שהוא היה עוסק לבטל זוהמת הנחש, ועל כך התפלל עליו אז יעקב "לישועתך קויתי ה'" (בראשית מט, יח), שהבין שמשון יגמור לתקן את אשר התחיל הוא, כי היתה מהות עסק שמשון בתיקון חטא אדם הראשון וביטול זוהמת הנחש בכל אשר היה מקוה תמיד רק לישועה של ה' ב"ה בעצמו, שהוא יתברך יִשְׁע כביכול, שהיא שלמות סוד התפילין בגילוי מלכותו ויתברך שמו בעולם בדרך יחוד המחשבה בתיקון המעשה, שבזה יתקיים הכתוב (דברים ד, ט) "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האֵלֵהִים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", וזאת התחיל לפעול יעקב שעסק לתקן את מידת המלכות שכנגד החודש השביעי, חודש תשרי, ובזה נטע הדרך לזרעו אחריו לעסוק בזה גם הם בארבעים ותשעה הימים שמאחר צאתם ממצרים עד בואם להר סיני לקבל התורה, ואז יכולים היו ישראל לזכות למדרגה זו של יעקב בשלמות, אלא שמפני שתיכף לאחר מכן חטאו בעגל נתקיים בהם מה שגאמר (בבראשית כה, י) "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", שיצאה ונסתלקה מידת המלכות שהחלו לגלותה בשלמות בכוחו של יעקב, והלכה לה לגלות ולמקום חרון אף, שהיא מלכות אדום ועשיו, וכאשר בא שמשון בא הדבר לידי תיקון.

כי יש בו בשמשון ניצוץ מעשיו כמו שכתב בגליא רזא (בדף מ ע"א ואילך), וכמובא בדברי רבנו האר"י שם בספר הליקוטים (שופטים יג, ב) ובליקוטי

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

תורה (שופטים ד, א), שמושרשת נשמתו בצד הגבורות והדינים כענין עשיו, ולכן הוא שיכול לירד בגבורתו לבדו למקום עשיו ולהכניעו. ולכן נמשל הוא לנחש, כי הוא כדוגמת הנחש שמצד הקדושה כמו שאמר רבי יצחק ורבי חייא בזהור ויחי (בדף רמג ע"ב), ועיקר הדבר הוא במה שהוא מהלך ודן הרשעים המִצְרִיִם לישראל לבדו ובלא פחד, וכהנחש המהלך בדרך יחידי לבדו שלא כמנהג שאר החיות המהלכים זוגות זוגות, כמו שאמר בבראשית רבה (צט, יא), ועל כך נתבאר עליו אז יעקב "דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל" (בראשית מט, טז), ודרש זאת רבי יוחנן שם במסכת סוטה (בדף י"א, א) שדן שמשון את ישראל כאביהם שבשמים שהוא יחידו של עולם, ואמר רבי חייא שם בזהור ויחי (בדף רמג ע"ב) שהוא במה שדרכו של שמשון היתה כמהות שבט דן שהיה הולך בסוף מחנות הדגלים לבדו ומאסף לכל המחנות ולוחם עבורם לבדו ברוב גבורתו, ומשמעות הדבר, שלקח שמשון על עצמו לבדו האחריות לקבץ יחידי את כל הנדחים לקצוות הארץ בעוונותיהם ולהשיבם אל ה' ב"ה בגאולה השלמה, וכענין הנאמר בהקב"ה יחידי של עולם בעת קיבוץ הגלויות "אֵלֵהִים מושיב יחידיים ביתה מוציא אסירים בכושרות" (תהלים סח, ז), ועל אף שלא סיים שמשון הדבר בחייו, עם כל זה פעל הדבר לנצח עד בוא הגאולה השלמה, שכפי שמסר בחייו עצמו בכל שעה ללחום מלחמות ה' לבדו והפיל בכוחו וגבורתו אימתה ופחד על החיצונים כולם, כך במותו אמר "תמות נפשי עם פלשתים" (שופטים טז, ל), שגילה דעתו שאין רצונו לירש את חלקו בעולם הבא עד שיבטל כליל את טומאת הרשעים מהעולם, וכך הולך הוא מדור לדור ולוחם לבדו בכל כוחות החיצונים, עד בוא הגאולה השלמה.

ה

ועיקר כוחו וגבורתו תלויים היו בקדושת נזירותו שנגלתה בשערותיו, כמו שהעיד על עצמו (שופטים טז, יז) "מורה לא עלה על ראשי כי נזיר אֵלֵהִים אני מבטן אמי, אם גולחתי, וסר ממני כוחי וחליתי והייתי ככל האדם", שבנזירותו זכה לירש את שלמות סוד התפילין שנגלה בראשו, ומתוך כך עוסק הוא מדור לדור לתקן את חטא העגל וחסא אדם הראשון, ולהביא הנבראים כולם לשלמות מדרגת הרֶאָיָה שבגאולה השלמה, שיראו 'עין בעין' בגילוי האֵלֵהוּת שבבריאה כולה. שכל מהות שמשון היא לתקן לכל מדרגת ששת ימות החול, לכולם בשורשם שבמדרגת השבת, וכענין שאמר עליו רבי שמעון החסיד שם במסכת סוטה (בדף י"א, א) שבין כִּתְפֵיו של שמשון שישים אמה היה, שזהו כנגד ששת ימי החול, שהם קומה שאינה שלמה, ומצד הו' קצוות (-ששת המידות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד), הנכללים בעת תיקונם בשורשם שבשבת, שהיא קומה שלמה בעשר המדות, ומצד צורת האות ו' שבראשית האות ו', שזוהי שלמות הדעת וההשגה בגדולת ה' ב"ה הנשפעת מתוך שלמות גילוי מידת מלכותו יתברך שמו, המידה השביעית, ובזה נכפלים ששת ימות החול בעשר להיות לשישים.

וזכה לזה מתוך שהיתה מדרגת יראתו מה' ב"ה כשלמות גילוי היראה שבתפילין שנתגלה בעת הגאולה השלמה, וכענין השמש שביום, שהוא תיקון מדרגת הרֶאָיָה שנתקלקלה בחטא אדם הראשון. שהיו עיניו טובות בכל רֶאָיָתם בעולם, שעצמותו וסגורות היו מחיזו דהאי עלמא (-מראית השקפת זה העולם) לגמרי וראה לנגד עיניו רק את יראת ה' ב"ה וגילוי מלכותו, שהרי ציוה בו המלאך לאמו "ומורה לא יעלה על ראשו" (שופטים יג, ה), שיהיה נזיר עולם ללא כל הפרה כמו שאמר במשנה נזיר (א, ב), היינו שתהיה כל מהותו מבטן אמו ללא כל הבטה ואחיזה בזה העולם, ובזה נכלל בכל ראשו במדרגת היראה שמצד רבוע התפילין שבראש, שהשיגם בשלמות בתוך ראשו ולא כמקיף לראשו, ובסוד 'ריבועא גו עיגולא', וכמובא בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער כד, א) ובשער הכוונות (דרוש חזרת העמידה ה) שזכה בשלמות למדרגת הנזירות בתכלית רום המעלה, שאין מדרגת היראה מקפת לו סביב לראשו אלא נכנסת כולה תוך ראשו. ובכוחו וגבורתו נטע בכח מדור לדור לכל אחד מישראל לירש את מדרגת השמיעה, ולתקן בה ועל ידה את מדרגת הרֶאָיָה ולקבל התורה בדרך 'נעשה ונשמע', שלא לראות כל דבר שבבריאה בדרך רֶאָיָה והשקפת השכל, אלא כפי דרך שמיעת הלב בדבקות בחכמים האמיתיים מוסרי התורה לאמיתתה מדור לדור, ובזה עולית ונתעלית מדרגת הרֶאָיָה של ישראל יותר ויותר לראות 'מי ברא אלה', עד שתתוקן סוף דבר מדרגת הרֶאָיָה בשלמות בגאולה השלמה לראות 'עין בעין' בגילוי השגחת הבורא ב"ה ומלכותו בכל פרט שבבריאה.

סדר וניקיון

- א. ואינה יכולה להתקיים במקומות נקיים, כי שם שורה הקדושה.
- ב. רבנו הזכיר בשם הגאון הקדוש רבי אהרן ראטה, שבגדים מלוכלכים גורמים לאדם מחשבות זרות רחמנא לצלן.

- א. רבנו הזכיר שהקדושה שורה על האדם כאשר גופו ובגדיו נקיים ללא רבב, ולא לחינם אמרו חז"ל (שבת קיד, ב) שכל תלמיד חכם שיש לו רבב על בגדו חייב מיתה, כי המיתה נאחזת במידת הגבורה שמצד השמאל, השולטת במקומות המטונפים והמלוכלכים,

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דוד

יסודות ואבני דרך
מתורת מו"ר שליט"א

איך זוכים לזיכרון בלימוד התורה?

לגאולה פרטית שתעורר הגאולה הכללית

רבונו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים. חוס וחמל עלי וזכני לצאת אל המרחב, ותגאלני בגאולה פרטית, שתגאלני מכל המועקות העוברות עלי, ותחלצני מכל המצרים שבעולם, ותנתקני משלשלאות הסטרא אחרא, ותזכני לשוב אליך בלב שלם ובקמת לאמתה.

אנא אל רחמן, זכנו לגאולה כללית שתגאלנו במהרה ברחמי וחסדיך, וזכנו חיש קל מהרה לאור הגדול שיתפשט, שתגאל העולם כולו מן השקר, ותוציאנו מאפלה לאורה, לאור המנוחה שבבית המקדש. אמן נצח סלה ועד.

רבנו הזכיר שבספרים הקדושים מוזכרים הרבה סגולות לזיכרון, מלבד הדברים שאמרו במסכת הוריות דף י"ג עמוד ב' שמשבים הלימוד, וכונן הרגיל בשמן זית. שבספר האשכול הלכות ספר תורה דף ס עמוד ב', וכן בספר יוחסין תולדות האמוראים סוף אות ד', הביאו סגולה לזה להזכיר שמותיהם של עשרת בני רב פפא, ומהר"ם פאפירש בספר אור צדיקים סימן כ"ב סעיף י"ז הביא סגולה לזה לנשק הספר תורה ביציאתו ובחזרתו, וכן לנשק את ספרי הקודש לפני ואחרי הלימוד בהם, ורבי אליהו האתמרי במדרש תלפיות בענף ז' ערך זכירה כתב שסגולה לזה לכונן בברכת 'שים שלום', ורבי עקיבא איגר כתב בהגהותיו לשולחן ערוך יורה דעה סימן שע"ו סעיף ד' שסגולה לזה לכונן מאד בברכת 'אהבת עולם', ובאיגרא דפרקא אות פ"ו כתב שהסתכל בפני צדיק יועיל לזה מאד, ובספר תומר דבורה ממנהגי החתם סופר פרק ה' סעיף ג' הביא שהגאון החתם סופר היה נוהג כסגולה לזה לאכול מהפירות הנושרים מפרוסת 'המוציא', וכנהג ישנם בספרים הקדושים סגולות רבות לזה.

ומכל מקום אמר רבנו שהעיקר זה לחזור על הלימוד, ולהתפלל לזכור ולקיים הלימוד. ובאותה הזדמנות הזכיר רבנו את הצמח הנקרא 'פלאדור', המוזכר כבר בחידושי המאירי על מסכת הוריות בדף י"ג עמוד ב', ובפרי חדש ביורה דעה סימן נ"א סעיף קטן ה' כתב שהיו נוהגים להלעיט התרנגולים בצמח הזה כדי שהאוכל מהם יהיה זכרן, שצמח זה מועיל לזיכרון, והזכיר רבנו את הפתגם הידוע המובא כבר בספר הפליאה הנקרא גם 'ספר הקנה', בדף ע"א עמוד א', ובתפארת ישראל באבות פרק א' משנה א' בבוזעו סעיף קטן ד', 'הדור הדור ולא תצטרך לפלאדור', שהעיקר הוא בחזרה. וסיים רבנו במה שכתב היעב"ץ בספרו מגדל עוז בחלק 'נוה חכם' פרק 'חלון צור' אות ע"א, דף נ' עמוד א', שצריך להיזהר מאוד מצמח הפלאדור, כי הוא יכול גם לגרום לנזקים גדולים בגוף, ולכן בכדי לזכור את הלימוד העיקר זה לחזור הלימוד, ולא להשתמש בפלאדור.

האם ראוי למחבר לרשום שמו על ספריו?

פעם הגיע לרבנו תלמיד חכם גדול אחד, ואמר לו שחושש לכתוב ספרים אחרים שראה מה שכתב החתם סופר בתשובותיו, אורח חיים סימן ר"ח, שהכותב ספר וכוונתו לשם כבוד וגאווה, רובצת עליו הקללה שאמרו חז"ל במסכת אבות פרק א' משנה י"ג נגד שמה אבד שמה, ויאבד שמו חלילה וחס, ואותו תלמיד חכם חושש שמתערבת בכוונתו גם מחשבה של כבוד וגאווה חלילה, ואם כן אולי ראוי שלא יחבר ספרים כלל. והשיב לו רבנו, שכעין דברי החתם סופר כתב גם בערוך השולחן יורה דעה סימן רמ"ו סעיף ל"ד, שאדם המחבר ספר ומכוון לשם איזה פניה של כבוד וגאווה, הנפל שמת במעי אימו טוב ממנו, וגם היעב"ץ במור וקציעה סימן רכ"ג כתב שאין לברך 'שהחיינו' על ספר חדש אלא אם כן היתה כוונתו רק לשם שמים.

ומכל מקום אמר רבנו שלא ימנע מלחבר ספרים ולהפיץ חידושי ברבים, כי כבר כתב רבי יהודה החסיד בספר חסידים סימן תק"ל שמי שמחדש בתורה ואינו כותב הדברים, עתיד ליתן על זה את הדין, כי הוא גוזל כביכול את הקב"ה שגילה לו הדברים כדי שיכתוב אותם, כמו שכתוב בתהלים פרק כ"ה פסוק י"ד 'סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם'. ולכן יעץ לו רבנו שיעשה את המודעה וגילוי דעת של רבנו יוסף חיים, המבטל כל הרהור של פניה ושמן גאווה המתעורר ונכנס בלב האדם, ובכך גם אם היצר הרע יכניס בקרבו מחשבות כאלו אין לו לחוש מהם כלל, מאחר שגילה דעתו שרצונו לעשות לשם שמים.

והזכיר רבנו שיש להוסיף בזה עוד מה שכבר נחלקו באמת הראשונים אם על לימוד לשם כבוד אמרו חז"ל שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה, שלדעת הריטב"א ביומא דף ע"ב עמוד ב' גם על הלומד לשם כבוד אמרו חז"ל שנוח לו שלא נברא, וזה עולה בקנה אחד עם דברי החתם סופר האמורים. וגם במטה אפרים הלכות תלמוד תורה פרק ג' הלכה ה' כתב לדייק כן מדברי הרמב"ם בהלכות תשובה פרק י' הלכה ה' שכתב שלימוד לשמה הוא מתוך יראה לקב"ה, ומשמע שלשם כבוד אינו נקרא לשמה כלל, אבל מרן החיד"א בברכי יוסף יורה דעה סימן רמ"ו סעיף קטן י"ב כתב להשוות דעת הרמב"ם לדעת התוספות בתענית דף ז' עמוד א' דבור המתחיל 'וכל העוסק' ובברכות דף י"ז עמוד א' דבור המתחיל 'העושה' שעל לימוד לשם כבוד לא אמרו שנוח לו שלא נברא, אלא שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה, וכן מבואר להדיא בדברי הרמב"ם בפירוש המשנה למסכת סנהדרין פרק י' משנה א', ולכן כשאומר 'המודעה וגילוי דעת' בודאי אין לו לחוש כלל.

סיפור לשלחן שבת

תמונת רבנו הטהור בגיל 14

כאשר דיבר רבנו הגאון הינוקא שליט"א על נשמות מעולם העליון המתגלות לפעמים בעולם, סיפר מעשה על כך, שבילדותו היה נוהג להתפלל תפילת הניץ באיזה בית כנסת קטן שהיה בשכונתו, ויום אחד ראה שם זקן הדור פנים שהיה הולך עם סלים מלאים בפירות וירקות ומיני מזונות, ובכל כמה דקות היה עוצר לנוח מעמל וטורח המשא, ופנה אליו רבנו ושאל בשלומו והציע לעזור לו עם משאותיו, וחייך אליו הזקן ואמר לו, שמי ישעיה,

אני גר פה קרוב בשכונה, אשמח שתעזור לי. וכך צעדו שניהם ודיברו ביחד עד שהגיעו לפתח ביתו, וסיפר לו אותו זקן שהוא קרוי ישעיה על שם רבנו ישעיה מקרעסטרי, מאחר שהוא נולד בזכות ברכתו, ובבואם לבית הזקן הניח רבנו הסלים בביתו וחזר איתו יחד לבית הכנסת, וכך היה כמה וכמה פעמים, שעזר לו רבנו עם משאותיו, והזקן היה מדבר איתו על כל מיני ענינים. ובאחד הימים כאשר בא רבנו לתפילת הניץ, חיפש את אותו הזקן שוב ושוב, ולא מצאו, וניסה רבנו לשאול את המתפללים היכן הוא רבי ישעיה הזקן, אבל אף אחד מהם לא הכיר זקן בשם ישעיה, וככל שניסה לתאר להם מראהו אמרו לו שאין אדם כזה הגר בשכונה זו. עד שהלך רבנו לגבאי בית הכנסת ושאל אותו אודותיו, ולאחר שתואר לו את מראהו במדויק, עמד אותו גבאי נדהם, ואמר לו, אכן זכור לי שהיה מישהו כזה כאן בבית הכנסת בעוד הייתי אני ילד, אבל הוא נפטר כבר לפני ארבעים שנה, ואם כן איך ייתכן שראית אותו...